

מזנה גדול. ודייק הסם, מדאמר קלה שבקלות עשית, מכלל דמינות נמי היא ביה. וקאמר הסם, דמיד ממה, משום הא דכל בליה לא ישבן כו', דליף מיניה, דכל דפריש ממינות מייט, דמשמע ליה קרא במינות. ואי אמרינן דהך איתתא דהכל ה"נ הוא, אחי שפיר, דמשום דהוה ביה מינות נזף ביה רבי אליעזר, דהוה ס"ל דכל בליה לא ישבון הינו דלינן שבין בתשובה שלמה. ורבי יהושע סבר, דהה"נ דשבין בתשובה שלמה, וקרא ה"ק, לא ישבון, ואם שבו כו', כדבסמוך, ולהכי קבלה. ותלמידיו, שלא הבינו זה, הקשו עליו, ר' אליעזר מרחק והוא מקרב. כלומר, היכי לא חייש לדר' אליעזר, דודאי משום בליה לא ישבון הוא דנזף בה, ואיהו האי קרא מאי עביד ליה. והשיבם, כיון שנתנה דעתה להתגייר כו', כלומר, דטעמא דקרא הינו, שאם בל לשב אינו חי, שפירוש הכתוב, לא ישבון, ואם שבו כו'. אבל דחיקא מילתא, דקאמר סתם, בני הקטן מזני הגדול, ולא הזכיר כאן שום רמז מענין מינות. ולכן נראה כפי מדרשנו, דדרשי קרא בזנות בעלמא, כפשטיה דקרא, ומשום זנות בעלמא, דעשתה בנה הקטן מהגדול, הוה סבור רבי אליעזר דלין זה תשובה.

ורבי יהושע סבר, שהיא ממה. ואע"ג דבפרק הנזכר קאמר, דדוקא משום מינות מייט, אבל לא הפורש משאר עבירות, הא מסיק הסם לעובדא דר"א בן דורדיא שמת כששב מחטא הזנות, הסם, כיון דלביק ליה טובא כמינות הוה דמיא. ואיפשר דה"ג, כיון דהפליגה בזנות חמור כי האי, שזנה קטן מזנה הגדול, ודאי הוה אביקא טובא בזנות, וכמינות דמי.

ואם שבו בו' דמאחר דלא שבו מהיכן ישיגו ארשות חיים, אלא ה"ק, ואם שבו לא ישיגו, וכדאמרין בפרק הנזכר [בדיבור הקודם].

ואם שבו בו' וא"ת וכי² זו תורה חו שברה. ל"ק, דמשום דמינות עבירה גדולה אין

לה כפרה אלא במיתה, דומיא דחלוה ה' דאמ' בפרק י"ד [יומא פ"ו ע"א], דכלן חולין ומיתה ממרקת. ועי"ל, דע"י דמינות משכא ואביקא ביה יזרא, קשה לו להפריד ממנה ומטעם ממנה, עד שימות בלעזר כשהוא פורש ממנה לגמרי, ומכאן יזרו הקשה. ועבדון ליה מינאי עשו לו המינים דבר של כשוף, שהכניסוהו לעיר רוכב על החמור בשבת, שנכנסה בו רוח שטות ורכב על החמור. הלך אלזו ר' יהושע דודו, ונתן עליו משיחה לדחות הכשוף מעליו ונתרפא. ואמר ליה, כיון דאיתער בך דבר זה שרכבת על חמור, אותו הרשע שגרס לך לרכוב, לא תוכל לעמוד בל"י, שפיהה לבז בעיני רואיך שרכבת על החמור, ולא ידעו שאנוס היית. וירד משם לבבך ומת שם בשלומי, שלא חזר עוד דבר הכשוף עליו.

עבד בן אפסוניות י"מ שם אדם, וי"א רועה וזוט, ולא פיר' מקורו. ולי נראה, ענין חשיבות, כענין איפטיאלה המזכר במדבר רבה פ"א [סימן א'], שהוא החמלה וראש חשבון. והטובה, שנמשך למינות והיה חשוב אללם.

ולא בן כתיב גורלך תפיל בתוכנו ולכן ראוי לך שתתעבר עמנו למינות. ואע"ג דאדרבה הסם כתיב, אם יאמרו כו' [משלי א' י"א], בני אל

תלך בדרך אחס [שם ט"ו], דרך המינים להביא רחיה לטעותם מן לשון כתוב אחד בעלמא, מאין פנוט אל הנבנוט כפי המקראות הסמוכים לו מלפניו ולאחריו, כאשר יעשו הנוצרים.

והוה פרח היה פורח באייר לנרות מהם, והם פורחים אחריה להביאו אללם. אמרו לו, בוא וגמול חסד לכלה זו שנכנסת לחופה, כדי שילך עמהם. והלך ומלאך עסוקים בנערה אחת, שהיו כלם מענים אותה. אמר להם, וכי בן דרך היהודים לעשות. אמרו לו, ולא בן כתיב, גורלך תפיל בתוכנו כים אחד יהיה לכלנו, דהינו ענין יאוף בלשון נקיה, כדאמ' באסתר רבתי פ"ה [ב']

קובץ פירושים

דוקא דרך זוט, אלא אפילו באשמו, שאין יזר הרע בוער בו כ"ב, כיון דיש לו פת בסלו, וכמו שהזכיר יחזקאל אשמו נדה כשצול מאחי טעמא, עכ"ו אינו פורש מנדומיה. ולא מסיים המדרש, והם מטהרין את הטמא, ועיין יפ"ת ויקרא רבה פרשה י"ב [סימן א'] [יפ"ת שם ד"ה ל"ד נדה]: והוה פרח והיה רץ [רנ"מ]: פרח רץ וצרת, כדלקמן [מחנ"כ]: אמרין ליה רבי איתא וגמול חסד פירוש, מחסילה כשנא שמה אמרו ליה, רבי בל וגמול חסד להדא כלל, כי מלאך שהיו עסוקין בניאוף ברייה אחת [רנ"מ]: איתא בו' בל וגמול חסד לכלה זו [מחנ"כ]: עסוקים בו' בזנות היו עסוקים בנערה אחת [מחנ"כ]: בן ארחיהו בו' וכי כך דרכן של יהודים לעשות, השיבו לו המינין, גורלך תפיל וגו', כלומר, שעתה כמנו, וכים אחד יהיה לכלנו, ר"ל לשון נקיה [רנ"מ]: בן ארחיהו בו' בתמיה, וכי דרך היהודים לעשות כן [מחנ"כ]: ולא בן כתיב וכו' זה יובן לע"ד עם מדרש אחד דשמיני רבה [ויקרא רבה] פרשה י"ב [סימן א'] על פסוק, אל תרא יין כי יתאדם [משלי כ"ג ל"א] [ר"ג]: ב"ם אחד בו' רמז הוא על הזנות. ועיין במגילת אסתר ריש פרשה ה' [סימן א'] ובויקרא רבה פ"ב [שם] [מחנ"כ]: ח"ג ואינן פרחין בתריה עד בו' פירוש, עד שהגיע לשער פתח ביתו וסגר הדלת בפניהם. ואמרו לו, אחי רבי יונתן לך וספר והשתבח לפניי אמך שלא הפכת פניך להסתכל בנו, שאלו הפכת והיית מסתכל בנו, יותר ממה שהיינו רואין אחריך היית רץ אחרינו, להיות חס ושלום כמותם [מחנ"כ]: עד דמטא בו' עד שהגיע לפתח ביתו וסגר בפניהם [רנ"מ]: אמרין אמרו המינים [רנ"מ]: רבי יונתן אויל גלוג לאמך בו' לך ותשתבח לאמך שגוללת ממנו, מפני שלא הפכת פניך להסתכל בנו. דאילו הפכת פניך להסתכל בנו, יותר ממה שראו אחריך היית רץ אחרינו, לעשות כמעשינו [רנ"מ]: גליג פירוש, השתבח (א"ה): גלוג ספר והשתבח, ותמלאם הרבה

ג לפנינו הוא בערך אפסוניות: ד חוזר על דברי המדרש בויקרא רבה, ואינו עניין לפה:

א בפסוק ישיגו, וכן הוא במדרש דפוס קושטא: ב בכת"י, וכי וא"ת, וט"ס:

עניין לפה:

א' סימן א'. והיה פורת ובורח מהם והם רודפים אחריו עד שהגיע לפתח ביתו, ונכנס וסגר הדלת בפניהם ולא יכלו ליכנס, ואמרו לו, לך התפאר לאמר שלא הפכת פניך ולא נסתכלת בנו, שאלו הפכת פניך ונסתכלת בנו, יותר ממה שהיו רודפים אחרך היית אחת רודף אחרינו, שהיו מעשי כשופיטו שולטין בך. ואולי הכוונה, שאלו היה הופך פניו לשמוע טענותיהם היה מתפתה אחריהם, דמינות משכח כדלעיל [ס"ג ד"ה שכל מי], ולכן עשה כהוגן שלא שם לב להטות עמהם כלל.

על מגן אתון מגיבין גרסינן ופירו', נחנס אחס משיבין על דברי, והינו, מה שחורין ועורסים שאלות על דברי, כי מה נכע לכם כי תנחמוני, בואו ונעשה ציינו שכל אדם הנוטף חבירו בטענתו יהיה פועל מות חבירו בקורנו, כדי שיהיה לאות שהוא נצות. ועל מגן בתמיהא, וכי נחנס סייעוני מן השמים. לבו והתפלל, שהייתי עשיר גדול, שחמת זה היה מלא מרגליות ועמה מלאה פחמין, שהכל הולאחי במנות נדקות או ללמוד תורה, כהיה דר' יוחנן דליתא בחזית פ' אס יתן איש את כל הון ביתו [ח' ד' סימן ב'], ועל כן אני צריך לתפלתכם עכשו. ובזכות זו סייעוני מן השמים:

ה אפילו ד"ת מיעין והוא דבק

למ"ש לעיל [פסוק ג' סימן א'] מה יתרון לאדם בעמלו, ודייקין מיניה, הא בעמלה של תורה יש לו. וקאמר הכא, דנחמלה הדברים יגיעים, ושוב ימלא לו יתרון ע"י יגיעו.

אפילו ד"ת מיעין לא אחא למימר שמיגעין האדם בהיותו עוסק בהן, דמאי קמלין. ועוד, מאי אפילו, דמשמע רבותא וקלא, אדרבה, הן המיעין יותר מכל שאר דברים, כמ"ש, למה נקראת שמה תושיה כו' [סנהדרין כ"ו ע"ב]. ובחזית גבי מעולפת ספירים [ח' י"ד סימן ג'], שמעלפת כהן של בני אדם, שהוא קשה כספיר. אלא ר"ל, שד"ת עומן מיעין אותו, ע"י שיטעה בהן תחלה ויפג לבו כשידיעוהו שטעה בהן. והוא אומ', בתחלה אדם נכנס כו', שע"י שד"ת סתומים ויש בהן פנים לטומאה ופנים לטהרה, ובחזית האמת קשה, נמצאו כאלו ד"ת מטעין אותו ומטהרים לו הטמא כו', שמראים לו פנים לכאורה לטהר הטמא ולטמא הטהור. והוא אינו יודע, שכל מה שמתישין בהן כמו, דהינו מה שמכשילין אותו, הוא סבה להתחכם בה הרבה ולהוציא קלות וחמורות כו'. וכמ"ש בפרק השולח [גיטין מ"ג ע"א], אין אדם עומד על ד"ת אלא א"כ נכשל בהן תחלה, שאלו ידע זה מתחלה לא היה כמו נחלש מפני מה שטעה בתחלה, מאחר שזה לטובתו.

ומבטאין את הטהור גרסינן ויש שגורסין, מעמאין לו הטמא ומטהרין את הטהור, ולפ"ו יש לפרש, שמה שמיגעין האדם הינו שמקצרים דעתו. שע"י שבהכנסו בלמוד ישיג לטהר הטהור ולטמא הטמא, יסתפק בהשגתו,

קובץ פירושים

בספר הזה (מתנ"כ): על מבגן כמו, על מגן, כלומר, נחנס (רנב"מ): על מבגן גרסינן ופירוש, על חס אחס משיבים. בואו ונעשה ציינו, שכל מי שנוטף את חבירו יהא פועל מותו של חבירו בקורנו, וכן עשו. והוא היה מנחם אותם, והיה פועל מות שלהם עד שנתמלאו פגעים פגעים. וכיון שצאו אמרו לו תלמידיו, מן השמים סייעוך שנוטף מהם, דאס לא כן, לא היית כדאי להנצל, שעברת על הרמק מעליה דרך. ואמר להם, וכי נחנס נלתי מהם, הלא קבלתי עונש, שחמת מלאה אכנים טובות ומרגליות היה לי, ועכשו נעשמה מלאה פחמין (מתנ"כ): מבגן ז"ל, מגן (א"ב): אתון מגיבין אחס משיבין (רנב"מ): אתון יתר (א"ב): אתון נעביד ביינינן נאו

ולא יבקש עוד להעמיק בעיון התורה. והוא אינו יודע שכל שהן מתישין כמו בעמלו בהן, תרצה דעתו, שיהיה מוציא דינין עמוקים ע"י קל ותומר וגזירה שוה אשר לא השיג בתחלה.

סוף שהוא מוציא והינו דכתיב, לא יוכל איש לדבר גו'. כלומר, שד"ת עמקו מאד, כי לא יוכל איש לצארה, ולא תשבע עין כו'. ולכן כל שיהיה עוסק בה ימלא לעולם חדוש:

ו כל טובות וברכות ונחמות ככר כמתי בבאורי ליקרא רבה פכ"ד סימן ד' [בד"ה כל טובות] כלשון חס. שטעם הכפלה, לפי שהללחה, אס במציאות הטוב ואס בהעדר הרע, ושמים אלו, אס בהלחות הדמיוניות ואס ברוחניות. לכן אמר טובות כנגד מציאות הטובות הרוחניות, שכן טובות בהלחט, ואמר ברכות על הדמיוניות, ואמר נחמות על העדר הרע, שיתנחמו מהרעות ומעצבון ידיהם. ואע"ג דעיקר מימרא דהכא ברוחניות שראו הנביאים, אגב אורחיה נקט הדמיוניות, שגם ראית אלו ע"י התורה והמלות.

לא לחנם ראו לאו טובות המבושרות לישראל על ידן מיירי, דהנהו דלא הולך ה' להודיעם להם לבשר את ישראל, אלא טובות שלא נתבשרו ישראל, והראה ה' אותם לנביאים קאמר. חק"ק, מה צריך

לחם טעם מפני מה שהוגן כו', דפשיטא שהנביאים שצאו בסוד ה' ראויים לדבר, וא"כ למה ימנע ה' טוב מעבדיו דצריך ליתן טעם מפני שהיו הוגין כו'. וי"ל, שלחיות עיקר סבת הנבואה נביא מפני הדור, ובשאיין הדור ראוי לה לא תועיל הכנת הנביא, וכמ"ש בסוכה [כ"ח ע"א], פ' תלמידים היו להלל ראויים שחשבה שמינה עליהם, אלא שאין הדור ראוי לכן. ואפילו צמרע"ה נאמר רד מגדולתך כשחטאו ישראל, לכן, מאחר שאין צראיית הטובות העמידות ההן הנאה לדורם, שאינן יודעין אותם, לכן לא היו ראויים ליגלות לנביאים מפני הכנת נבואתם, לולי בשכר מעשיהם. א"כ, להיות הטובות ההן נכלל בהן מהענינים הרוחניים העמוקים אשר אין בחק הנביא בעוה"ז להשיגם בהיותם בחיי גשמים, לא היה ראוי להגלות להם, לולי שצשכר שהם הוגין כו' העלה ה' מדרגת נבואתם ככדי שישירו העמוקות ההן.

ע"י שהיו הוגין בתורה ועושין מצוות וצדקות והינו דכתיב כל הדברים יגיעים גו', כלומר, מפני היגיעה בכל הדברים, דהינו בתורה ומצוות, שלא יוכל אדם לדבר, דארוכה מארץ מדה, על כן, לא תשבע עין לראות הברכות העתידות הנראות לנביאים נבואתם.

וא"ת שראו הנביאים הטובות העתידות ככר, כתיב, עין לא ראתה אלי"ם וולתך, שפירו', עין וולת עיני ה' לא ראתה מה שיעשה ה' לעתיד למחכה לו. והואיל והזכיר הנוראות שעשה ה' לישראל לשעבר, כאומר, בעשותך נוראות לא נקוה [ישעיה ס"ד ב'], עס היותנו עכשו בשפלות, כאלו מעולם לא

ונעשה ציינו (רנב"מ): ועל מבגן וכי על חנס (רנב"מ): באו התפללו בו' פירוש, שקבלתי זכויותי בעת ההיא, ושוב שכתתי תלמודי. פירוש אחר, וכי נחנס נלתי אותם, ולא על הספק נכנסתי באלה, רק שהייתי מלא תורה ועכשו שכתתי (רנב"מ): והן מטהרין ז"ל, והן מטמאין (א"ב): והן מטהרין בו' הסתמים אומרים לו טהור, על מה שהיה נראה ציינו טמא (מתנ"כ): הכי גרסינן את הטמא ומטמאין את בו' וכל זה הוא לו תשובה כח ושגרון רוח (מתנ"כ): שמואל בר נחמן גר' (מתנ"כ): לרב נחמן ז"ל, כר נחמן (ר"ג): הוגין ז"ל, הוגין (א"ב): בבר ז"ל, ככר כתיב (ר"ג): ח"ג בבר נאמר עין בו' (מתנ"כ):

א בדפוס פירו גרסינן, רבי יהודה בן נקוסה, וכן הוא לקמן ד' כ"ו סימן ד': ב בכת"י יפ"ע הכותרת כאן היא, פ' כל הדברים יגיעים, אבל ראה להלן ב' ב' ס"ג ב"פ"ע ד"ה לאחר שרואה שכאו מתחיל כותרת חדשה. פ' לא תשבע עיו: ג עייז ברכות ל"ב ע"א: